

Keresés

Keresés a honlapon...

Unitas-portál
LYMBUS
Ajánlott olvasmányok
Szakfelügyelet

Hírek

Friss hírek

Megjelent Gáborjáni Szabó Botond kötete Csokonairól
A Pálosaink, a fehér barátok - konferencia Pécsen
Isten éltesse Fekete Csabát!
Pedagógus szakmai nap a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskolán

The Birth And Roads of The Book - A Szlovák Nemzeti Könyvtár

konferenciája
Képes beszámoló az idei szomszédolásról

Az Egri Főegyházmegyei Könyvtárban

"Mauzóleum tervek Gárdonyi Géza sírjára" címmel nyílt kiállítás

Demeter István kiállítás Sárospatakon

Megjelent a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről szóló új kormányrendelet

Várjuk egyéni és testületi tagok jelentkezését

Egyesülésünkbe!

Beszámoló az Egyházi könyvtárak a 21. század elején c. konferenciáról

Megjelent a BIVIO 2012 c. kötet

Könyvajánló:
Rozsondai Marianne

és Rozsondai Béla összeállításában megjelent kötetről

Megjelent: A magyar piaristák és a Tanácsköztársaság
Megjelent Kóntös László: Részletek című kötete

Elkészült egy hasonló kiadás a pannonhalmi Főpápai Könyvtár egyik kódexéről

JELENTÉS a magyarországi egyházi és felekezeti könyvtárak szakfelügyeleti vizsgálatáról 2007

JELENTÉS

a magyarországi egyházi és felekezeti könyvtárak szakfelügyeleti vizsgálatáról

2007

A jelentést készítette: Ásványi Ilona

A közművelődési könyvtárak (községi és városi könyvtárak) 2002 óta folyamatban lévő általános és minőségi szakfelügyelete után 2006-ban 5 könyvtár vizsgálatával elkezdődött az egyházi könyvtárak szakfelügyelete - kísérleti jelleggel.

A munka 2007-ben folytatódott.

Vizsgált könyvtárak

A 2007. évi szakfelügyeleti tervben 7 könyvtár vizsgálata szerepelt.

Ezek: egyházmegyei könyvtárak: Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár – Esztergom, Főegyházmegyei Könyvtár – Eger, gyűjteményi: Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteménye Könyvtár – Budapest, „kvázi” országos könyvtár: Magyarországi Unitárius Egyház Könyvtára – Budapest, szerzetesi: Piarista Központi Könyvtár – Budapest, Piarista Rendház Könyvtára – Kecskemét, egyéb: Érseki Simor Könyvtár– Esztergom.

A vizsgálatot az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban és az Érseki Simor Könyvtárban nem tudtuk elvégezni, mert nem bírtam a fenntartó és az Érseki Simor Könyvtár vezetőjének engedélyét sem. A problémát jeleztem a Minisztérium felé.

Szakértők, szakfelügyelők, tervezés, előkészületek

Egyházi könyvtárakban dolgozó munkatársak közül hat könyvtárosnak van szakértői engedélye, 2007-ben hárman kaptak felkérést-megbízást a szakfelügyeleti munkára. (Ásványi Ilona – vezető szakfelügyelő – pannonhalmi Főpápai Könyvtár, Kóvics Ildikó – Szegedi Hittudományi Főiskola Könyvtára, Baranya Péter – Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola Könyvtára.)

2006-ban, a kísérleti vizsgálat elkezdése előtt nagyon fontos gesztus volt a minisztérium részéről, hogy az előkészítő munka során áttanulmányozhattuk és véleményezhettük a kérdőíveket, melyeket a települési könyvtárak szakfelügyelete során használnak a kollégák.

A kérdőívek véleményezése során arra törekedtünk, hogy a könnyebb kiértékelhetőség miatt az egyházi könyvtárak vizsgálatokhoz használt kérdőív minél kevésbé térjen el a települési könyvtárakban használt kérdőívől.

A kísérleti év után újabb konzultációkat tartottunk és az eredményesebb munka érdekében a 2007. évben újabb, módosított, pontosított kérdőívekkel dolgoztunk. Törekvésünk változatlanul az volt, hogy kérdőív minél kevésbé térjen el az egyéb könyvtárakban használt kérdőívől, így az egyházi könyvtáraknál részletesebben vizsgált műemléki jellegre, állományvédelemre stb. vonatkozó kérdések az alapvizsgálati kérdőív mellékleteként jelentek meg nálunk. A más könyvtáraknál is kísérletként végzett minőségi vizsgálatok esetében arra törekedtünk, hogy az általunk használt kérdőív igazodjon egy szinten vizsgált másik könyvtártípushoz (múzeumi könyvtárak, felsőoktatási könyvtárak).

A vizsgálat

A szakfelügyeleti vizsgálat a közművelődési könyvtárakban végzett rend szerint kérdőívek segítségével, beszélgetés alapján és a könyvtár működésének megfigyelésével történt. A szakfelügyelők a vizsgálat előtt áttanulmányozták a könyvtár működésével kapcsolatos dokumentumokat. Ha a fenntartó szükségesnek érezte, lehetőség volt arra, hogy a vizsgálatot végző szakfelügyelőkkel megbeszélést tartson - személyesen. A vizsgálat után a vezető szakfelügyelő összesítette a kérdőíveket és írta meg a jelentést. A kitöltött kérdőíveket, a szakfelügyelők jelentését, a vezető szakfelügyelő összegzését a vezető szakfelügyelő küldte meg a fenntartónak és a könyvtárosnak is véleményezésre és most a véleményekkel kiegészített anyagot juttatja el a minisztériumnak.

Tapasztalatok, sajátosságok általában, a vizsgálatok alapján

A vizsgált könyvtárak közül 3 nyilvános és 2 nem nyilvános könyvtár. A nyilvános könyvtárak, státuszukból adódóan közfeladatokat is vállaló intézmények - különösen a Ráday Könyvtár és az egri Főegyházmegyei Könyvtár - mégis inkább kutatóműhelyekre emlékeztetnek, a szakkönyvtárakra hasonlítanak, nem a települési-közművelődési könyvtárakra. Ha a régi, a könyvtári törvény előtti tipizálást használjuk, nem a nyilvános - nem nyilvános besorolást, akkor teológiai szakkönyvtáraknak mondhatjuk őket.

A vizsgált könyvtárak nyitva tartása eltérő a közkönyvtárakétól, hétvégén nincsenek nyitva, és a heti nyitva tartási idő is rövidebb, mint más könyvtárak esetében.

A könyvtárakban kisebb az olvasóforgalom a települési könyvtárakhoz képest, nem a szokásos értelemben vett olvasók, inkább (tudományos) kutatók a könyvtárhasználók, ők azonban speciális kiszolgálást és szolgáltatásokat kívánnak. A könyvtárhasználók a közművelődési könyvtárakban a helyismereti gyűjteményben olvasókra-kutatókra emlékeztetnek, és a könyvtárosok is hasonló munkát végeznek, mint egy-egy helyismereti gyűjteményben dolgozó kolléga.

A jellemző szolgáltatási forma a helyben használat. Mivel a kutató olykor egy-egy személyhez vagy témához köthető egész gyűjteményeket, hagyatékot olvas át kutatásai során, a helyben használt dokumentumokat nehéz számszerűsíteni. Egy-egy hagyatékban akár több száz dokumentumot is áttekinthet egy-egy könyvtárhasználó. Ugyanakkor korszerű, közművelődési szolgáltatásokat is igénybe vehetnek az egyházi könyvtárat felkereső könyvtárhasználók, mint: ODR, e-Magyarország pont, közhasznú információk, Internet használat, szkennelés stb.

A korszerű szolgáltatásokhoz korszerű infrastruktúra is szükséges, ez a vizsgált könyvtárakban mindenhol rendelkezésre áll, a könyvtárhasználók számára pedig képest megfelelő mértékben.

Négy könyvtár épít elektronikus katalógust, a vizsgált könyvtárak többségében integrált rendszereket használnak.

Ki olvas minket

Oldalainkat 1
vendég böngésszi

Honlap átfestése

eke2 ▾ Select

A vizsgált könyvtárakban található gyűjtemények speciálisak, az állomány zöme muzeális dokumentum vagy különleges különgyűjtemény, mely több szempontból is (állomány)védelemre szorul. (Az állományvédelemnek több területe van, magába foglalja a gyűjtemény „szellemi” védelmét - szerzői jogi kérdések-, vagyónvédelmét, tűzvédelmét, egyéb fizikai védelmet - digitalizálás, általános és egyedi restaurálás, köttetés, tékázás stb.)

A muzeális jelleg az oka annak, hogy szabadpolcon az állománynak 1-10%-a található csupán, zömében kézikönyvek, segédkönyvek.

A hagyományos dokumentumok mellett elektronikus dokumentumokat is gyűjtene a könyvtárak, használatukhoz a megfelelő technikai eszközök is rendelkezésre állnak.

Hiányosság azonban, hogy a vakok, siketek és egyéb fogyatékkal élők könyvtárhasználatára csak egy-két helyen biztosított. Van, ahol az épület és a könyvtárhelyiségek sem közelíthetők meg, van, ahol a szolgáltatásokat nem tudják igénybe venni és van, ahol a megfelelő dokumentumok hiányoznak.

A könyvtárakban dolgozók száma nagyon alacsony. Ezt az adatot jelentősen rontotta a 2006-ban bekövetkezett állami támogatás csökkenése. Különösen így volt ez a református gyűjteményi könyvtáraknál – jelent vizsgálatban a Ráday Könyvtár szerepelt – ahol a létszám jobb és kielégítőnek mondható volt a korábbi években, mint a katolikus könyvtáraknál és egyéb felekezeteknél. A 2006-os költségvetés csökkenése komoly gondokat okozott, nagy mértékben befolyásolta a könyvtárak működését. Egy-egy könyvtárban 1-7 fő dolgozik. Ezt az átlagot nemcsak a szakirányú végzettségük és nemcsak a könyvtári munkakörben foglalkoztatottak adják, hanem mindenkit, a technikai személyzetet is beleszámoltuk. A könyvtári munkakörben foglalkoztatottak – más nagy országos könyvtárakhoz hasonlóan – nem mindig szakirányú végzettségűek, de magasán képzett tudományos munkatársak, és az adott könyvtárban nélkülözhetetlen képzéssel bírnak. A nem szakirányú végzettség nem jelenti azt, hogy csupán teológiai képesítésű papokról, szerzetesekről, lelkészekről van szó, ezek száma csupán 2-3 körül van, a többiek szakképzett „civil munkaerők”.

Tapasztalatok, sajátosságok konkrétan, a kérdőívek alapján

A szakfelügyeleti vizsgálat előtt tanulmányozandó dokumentumok közül az 5 könyvtárból: Szervezeti és Működési Szabályzata, Használati Szabályzata, statisztikai jelentőlapjai, éves jelentései, beszámolóit 4 könyvtárak, Alapító Okirata, küldetésnyilatkozata 4 könyvtárak volt. Egy könyvtár semmilyen dokumentációval nem rendelkezik (Kecskeméti Piarista Rendház Könyvtára) Az adott könyvtár pályázataival kapcsolatos dokumentumait 4 intézményben, a munkaterveket 3 könyvtárban tudták áttanulmányozni a szakfelügyelő a vizsgálat előtt. Stratégiai terve 2 könyvtárak van, önértékelést viszont egy könyvtár sem készített.

A felsorolásból láthatjuk, hogy „hagyományos” alapl dokumentumok mindenhol vannak, de a modern, menedzsment szemlélettel működő, korszerű könyvtárra jellemző dokumentumok a küldetésnyilatkozat kivételével a legtöbb helyen hiányoznak. Ennek oka az lehet, hogy az egyházi könyvtárak élén ugyan már szakképzett, civil, de menedzsmentet még nem tanult kollégák állnak. Célzerű lenne valamilyen útmutatást készíteni, továbbképzést tartani ezeknek az alapl dokumentumoknak az elkészítésével kapcsolatban.

Vizsgálati eredmény: az alapvizsgálat

A kérdőívben 5 kérdéscsoport szerepel. (I. A könyvtár adatai, II. A könyvtár gazdálkodása, III. A nyilvános könyvtár alapkövetelményei, IV. A nyilvános könyvtár alapfeladatai, V. A könyvtárhasználói jogai és a könyvtárhasználat feltételei.)

Az alapvizsgálati kérdőív első kérdéscsoportja a könyvtár adataira, illetve a szervezeti jellemzőkre kérdez rá.

A vizsgált könyvtárak élén általában könyvtárvezető vagy könyvtárigazgató címmel bíró kollégák állnak. Az ötből önálló 2, összevontan működik más intézménnyel: levéltárral, múzeummal: 1, csak levéltárral: 1. Más keretek között (kolostoron belül) működik: 1

A vezetőknek 5 helyen van intézményvezetői, 1 helyen részegység vezetői megbízatása. A vezető 2 helyen vesz részt a vezetői megbeszéléseken (2 helyen nem kellett kitölteni), és 3 vezető kap vezetői pótlékot.

A következő kérdéscsoport a könyvtár gazdálkodásával kapcsolatos.

Az öt intézmény közül 2 nem önálló, 1 részben önálló. 4 könyvtár részesül az egyházi gyűjteményi támogatásból.

A könyvtár előirányzatok feletti rendelkezési jogosultsága szempontjából 1 teljes jogkörrel, 1 részjogkörrel rendelkezik, és 3 nem rendelkezik előirányzat felett.

A könyvtárak közül 3 rendelkezik saját bevétellel, a könyvtárak bevételei sehol sem előírtak a költségvetésben. A bevétellel 3 könyvtár rendelkezik önállóan.

A harmadik kérdéscsoport a nyilvános könyvtár alapkövetelményeit vizsgálja. Az öt könyvtár egyike sem működik önálló épületben.

Akadálymentesség szempontjából 2 helyen akadálymentes a könyvtár megközelítése. A könyvtárba való bejutás 1 helyen akadálymentes, az épületen belüli szolgáltatások igénybevétele 3 helyen akadálymentes. Két könyvtárban semmi sem akadálymentes.

	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Pest	Piarista Kecskemét
akadálymentes-e a könyvtár megközelítése	X	X			
akadálymentes-e könyvtárba való bejutás	X				
Az épületen belüli szolgáltatások igénybevétele	X	X		X	
semmi sem akadálymentes			X		X

Mind az 5 könyvtár rendelkezik kizárólagosan könyvtári szolgáltatások céljaira szolgáló helyiséggel, egy esetben (Kecskemét) ez a helyiség nem alkalmas könyvtári szolgáltatások céljaira. Itt a régi könyves helyiség komoly beázást szenvedett, amit a könyvállomány is megérintett. A károk elhárítására, és a könyvtár átköltöztetésére a szakfelügyelők javaslatot tettek. Valamint felhívták a könyvtárvezető figyelmét, hogy a károsodott könyvek restaurálására, fertőtlenítésére pályázati források állnak rendelkezésre. A könyvtárvezető ígéretet tett a probléma megoldására.

Könyvtári munkakörben dolgozók könyvtárosi végzettség szempontjából: mindössze 1 könyvtárban nincs szakmai végzettségű könyvtáros. Egyetemi végzettségű 3 könyvtárban, főiskolai 2 könyvtárban, középfokú végzettségű 3 könyvtárban dolgozik.

	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Pest	Piarista Kecskemét	Összesen	%
egyetemi	1	5		1		7	41,18%

főiskolai	2			1		3	17,65%
középfokú (könyvtáros asszisztens)	1	1	1			3	17,65%
alapfokú							-
nincs szakmai végzettsége	1	1				2	4 23,53%
Összes dolgozó	5	7	1	2	2	17	100%

A könyvtári munkakörben dolgozó munkatárs(ak) száma a végzettség és a munkakör betöltéséhez szükséges képesítés viszonya szerint: az 5 könyvtárban 7 egyetemi, 3 főiskolai, 3 középfokú végzettségű könyvtáros dolgozik, 4 munkatársnak nincs könyvtárosi végzettsége.

	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Pest	Piarista Kecskemét	Összesen	%
Munkakör betöltéséhez megfelelő végzettségűek száma							
Teljes munkaidőben		5	5		1	11	64,71%
Részmunkaidőben			2	1	1	4	23,53%
Megbízási díjjal							
Munkakör betöltéséhez nem megfelelő végzettségűek száma							
Díjfizetés nélkül						2	2 11,76%
Összesen		5	7	1	2	17	100 %

1 könyvtárban vesznek részt a könyvtár munkatársai a hétvévenkénti továbbképzésen.

A következő eszközökkel rendelkeznek a könyvtárak:

eszköz	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Pest	Piarista Kecskemét	Összesen
CD-lejátszó	1	1	1	0	1	4
Diavetítő	1	1	0	0	1	3
Digitális fényképezőgép	1	0	1	0	1	3
DVD	1	0	1	0	1	3
Fax	1	1	1	0	1	4
Fénymásoló	2	2	1	1	1	7
Gépkocsi	1	1	0	0	1	3
Hangfal	6	2	1	1	1	11
HiFi (Music Center)	1	0	0	0	1	2
Írásvetítő	1	0	0	0	1	2
Írógép	2	2	1	1	1	7
(Keverő) erősítő	1	0	0	0	1	2
Kiállítási tárló, paraván	26	9	0	0	1	36
Lapolvasó/szkenner	1	3	1	1	1	7
Lemezjátszó	0	1	0	0	1	2
Magnetofon	0	1	1	0	1	3

Mikrofilmolvasó	1	0	0	0	0	1
Mikrofon	1	0	1	0	1	3
Nyomtató	2	3	2	2	1	10
Projektor	2	0	0	0	1	3
Rádió	0	1	0	0	1	2
Számítógép	7	11	2	4	1	25
Telefon	3	6	1	1	1	12
Televízió	1	0	0	0	1	2
Videokamera	1	0	0	0	1	2
Videomagnó	1	0	0	0	1	2
egyéb, éspedig:vonalkód nyomtató	1					1
egyéb, éspedig:mikrofish olvasó		1				1
egyéb, éspedig:porszívó				1		1
egyéb, éspedig:légtisztító				1		1

Egyéb: vonalkód nyomtató 1, mikrofish olvasó 1, porszívó 1, légtisztító 1.

A felsorolásból látszik, hogy számítógép, szkennel, nyomtató, fénymásoló minden könyvtárban, CD, DVD lejátszó is több helyen van. Ezek az adatok azt mutatják, hogy a könyvtárak a modernkor követelményeinek megfelelően, korszerűen felszereltek. A muzeális anyagot őrző könyvtárak egy részében digitális fényképezőgép is található – ez állományvédelmi szempontból fontos, hiszen a régi anyagot fénymásolni nem szabad. Több könyvtárban található olyan eszközök (kiállítási tárló, mikrofon, erősítő), amelyek segítségével a nagyközönség számára is bemutatható a könyvtárban őrzött muzeális kincs.

A könyvtárak nyitva tartási rendje: 2 könyvtárban heti 5 napon tart nyitva a könyvtár, egy könyvtár szombaton is várja az olvasókat. A heti nyitvatartási idő 10-42 óra között mozog. Egy könyvtárban nincs meghatározott nyitvatartási idő.

	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Pest	Piarista Kecskemét
H K Sze Cs P Szo V	H-P	H-SZ	H, Cs	H-P	Nincs meghatározva
heti óraszám összesen	42	40	10	40	
Nyári nyitvatartás	Időszakosan szünetel	Heti óraszám csökken	Heti óraszám csökken	Időszakosan szünetel	Nem lehetett a kérdésre válaszolni
Dokumentált felmérés a nyitvatartásról	Nem	Igen 1999-2000	Folyamatos elégedettségi vizsgálat	Nem	Nem

A könyvtár nyári nyitva tartása 2 könyvtárban csökken, 2 esetben időszakosan szünetel, viszont egy könyvtár sincs egész nyáron zárva.

1 könyvtárban készült dokumentált felmérés arról, hogy a nyitva tartás a felhasználók számára megfelelő-e, egy könyvtár pedig kérdőíves formában folyamatosan méri az olvasói elégedettséget, többek közt a nyitva tartás megfelelőségét is.

4 könyvtár szolgáltatott statisztikai adatokat az előző évről az OSAP 1442 jelentőre, és a különböző dokumentumokban szereplő adatok megegyeznek.

A negyedik kérdéscsoport a nyilvános könyvtár alapfeladataival foglalkozik.

4 könyvtárnak van hiteles Alapító Okirata, 3 könyvtárnak hiteles Szervezeti és Működési, valamint Használati szabályzata, 1 könyvtárnak elkészült az SZMSZ-e, de a fenntartó még nem hagyta jóvá, 2-nek Küldetésnyilatkozata.

	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Pest	Piarista Kecskemét
Alapító Okirata	X	X	X	X	
Szervezeti és Működési Szabályzata	X	X	X	X	
Használati Szabályzata	X	X	X	X	
Küldetésnyilatkozata	X		X		

Minden könyvtár, ahol rendelkeznek Használati Szabállyzattal és küldetésnyilatkozattal, nyilvánosságra is hozta azokat. A Használati Szabályzat 4, a Küldetésnyilatkozat 2 könyvtárban hozzáférhető a felhasználók számára is.

A Használati Szabályzatban a könyvtárhasználók jogai és kötelességei minden könyvtárban megfelelnek a törvény előírásainak.

A Használati Szabályzatot a 4 könyvtárban 2003 és 2007 között aktualizálták utoljára.

A Használati Szabályzat 4 könyvtárban plakáton, felíraton, kéziratban jelent meg, 3 könyvtárban az Interneten is, azonban egyetlen helyen sem jelent meg a helyi sajtóban, szórólapon vagy más külső helyszínen plakáton.

A következő kérdés a könyvtárban található dokumentumtípusokra vonatkozik.

	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Pest	Piarista Kecskemét
1 – archiválási céllal őrzött dokumentum	X	X	X	X	X
2 – bakelit lemez		X		X	
3 – CD		X	X	X	
4 – diafilm, diakép					
5 – DVD		X	X		
6 – egyéb nyomtatott dokumentum (aprónyomtatvány, szabvány stb.)	X	X	X	X	X
7 – folyóirat	X	X	X	X	X
8 – hangkazetta			X		
9 – könyv	X	X	X	X	X
10 – mikrofilm	X			X	
11 – muzeális értékű dokumentum	X	X	X	X	X
12 – számítógépen hozzáférhető saját elektronikus dokumentum	X	X			
13 – térkép	X			X	
14 – vakok és gyengén látók számára készült speciális dokumentum					
15 – videokazetta				X	
16 – Speciális dokumentumok	X	X	X	X	X
17 – egyéb: Mikrofish		X			

Az adatokból látszik, hogy hagyományos dokumentum (könyv, folyóirat, térkép stb.) minden könyvtárban található. Mindenhol gyűjtenek speciális dokumentumokat is. Mind az öt könyvtárban őrznek muzeális anyagot. Két helyen van „modem” elektronikus dokumentum is, de egyik könyvtárban sincs vakok és gyengén látók számára készült speciális anyag.

Az öt könyvtár mindegyike rendelkezik muzeális értékű dokumentummal, ezek közül egyben készült, négyben nem készült belső szabályzat a muzeális könyvtári dokumentumok kezeléséről, viszont négy könyvtár Használati Szabályzata tartalmazza a muzeális dokumentumokhoz való hozzáférés (használat, kutatás, másolás stb.) módját. A muzeális dokumentumokra vonatkozó bejelentési kötelezettségnek mindegyik könyvtár eleget tett.

A könyvtárak katalógusai: négy könyvtár épít elektronikus katalógust, ebből egy nem könyvtári célszoftverrel, és 3 könyvtár épít cédulakatalógust is.

A könyvtárak szolgáltatásai:

	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Pest	Piarista Kecskemét
1 – AV dokumentumok használata helyben		X	X		
2 – AV dokumentumok kölcsönzése				X	
3 – DVD lejátszás helyben			X		
4 – EU információ					
5 – fénymásolás	X	X	X	X	X
6 – fogyatékkal élők számára speciális dokumentumok szolgáltatása					
7 – fogyatékkal élők számára a speciális dokumentumok használatát segítő technikai					

eszközök szolgáltatása

8 – folyóirat kölcsönzés				X		X
9 – helytörténeti információszolgáltatás, kutatás	X	X	X	X		
10 – információkérés telefonon	X	X	X	X		
11 – információkeresés adatbázisokban	X	X	X	X		
12 – internet használata	X		X	X		
13 – irodalomkutatás, témafigyelés (online)		X	X	X		
14 – kiállítás	X	X	X			
15 – könyvek, dokumentumok házhoz szállítása			X			
16 – könyvkölcsönzés	X	X	X	X		X
17 – könyvtári rendezvények	X	X	X			
18 – könyvtárközi kölcsönzés	X	X	X	X		
19 – közhasznú információk szolgáltatása		X				
20 – mikrofilmhasználat	X					
21 – multimédia-lejátszás helyben						
22 – nyomtatás	X			X		
23 – olvasóterem használata	X	X	X	X		
24 – Országos Dokumentum-ellátási Rendszer (ODR) szolgáltatásainak igénybevétele		X	X			
25 – számítógép használata	X		X	X		
26 – szkennelés	X	X	X	X		
27 – telefax-szolgáltatás			X			
28 – újságok, folyóiratok helyben olvasása	X	X	X	X		X
29 - egyéb						

A hagyományos könyvtári szolgáltatásokat (kölcsönzés, könyvtárközi kölcsönzés, helyben használat, információszolgáltatás stb.) a legtöbb könyvtárban igénybe vehetik a könyvtárhasználók, de a korszerű szolgáltatásokat is: információkérés telefonon, e-mailben, Internet használat, keresés adatbázisokban, közhasznú információk, számítógép használata, ODR szolgáltatás stb.

Az ODR-rel kapcsolatos kérdések: 2 könyvtár hívja fel szóban a könyvtárhasználók figyelmét az ODR szolgáltatások igénybevételeinek lehetőségeire. Egy könyvtárban sem történt nyilvántartott ODR szolgáltatás a vizsgálatot megelőző fél évben. 3 könyvtár használja az ODR lelőhely-adatbázisát, és 4 könyvtár használ egyéb lelőhely-adatbázisokat.

A könyvtárak közül 4 könyvtár Interneten, telefonon, e-mailben, 1 faxon, 1 ODR lelőhely-nyilvántartáson keresztül, 1 levélben, 4 személyesen igényli a könyvtárak közötti dokumentum- és információ-cserét, 1 könyvtár nem igényel.

Két könyvtár esetében meghatároz a fenntartó kiegészítő feladatot a könyvtár számára, ezek: mindkét esetben kiadói feladatok. Az egri Főegyházmegyei Könyvtárban közművelődési, múzeumi és honlapszerkesztési feladatokat is ellátnak a könyvtárosok, a Ráday Könyvtárban rendezvények szervezése folyik.

Négy könyvtár rendelkezik szabadpolcos állományrészsel - ez a nyilvánosság egyik feltétele is -, viszont az állománynak 3 könyvtárban csak 1-2 %-a, 1 könyvtárban 10 %-a található meg a szabadpolcon. Ennek az oka főként az, hogy a könyvállomány zöme régi könyv, védett állományrész, amelyet elzártabban tárolnak.

Az ötödik kérdéscsoport a könyvtárhasználó jogairól és a könyvtárhasználat feltételeiről szól.

Az öt könyvtár közül 2-ben van beiratkozási díj, mindkettőben a felnőttektől kérnek díjat, gyerekek és nyugdíjasok számára ingyenes a beiratkozás. A Ráday Könyvtárban van kedvezményes díjú csoport: a Károli Egyetem hallgatói és dolgozói.

3 könyvtár kér a törvényben foglaltakon túl további adatokat a könyvtárhasználóktól, ezek (adat/könyvtárak száma): munkahely 1, foglalkozás 1, telefonszám 3, egyéb 2, és pedig: e-mail cím.

Ezeket az adatokat a könyvtárak az alábbi okokból kérik: elérhetőség miatt 3, állományvédelem miatt 1 könyvtárban, és mert a régi nyomtatványon így szerepel 1.

A kért adatokat az adatvédelmi törvény előírásainak megfelelően kezelik minden könyvtárban.

4 könyvtár készít rendszeresen dokumentált beszámolót, jelentést az éves munkáról, és 3 könyvtár készít dokumentált munkatervet.

A fenntartó 1 könyvtárban 2005-ben tárgyalta utoljára a könyvtár helyzetét, tartott érdemi vitát a könyvtárról, a könyvtári szolgáltatásokról. Ezen a tárgyaláson az akadálymentesítés, az olvasóterem bővítése és a régi könyvek fokozott védelme volt a

téma. Előrelépés, változás nem történt a megbeszéltek hatására sem.

2 könyvtár alkalmaz valamilyen integrált könyvtári rendszert, melyek segítségével a következő munkafolyamatokat gépesítették (munkafolyamat /könyvtárak száma): bibliográfia-készítés 1, folyóirat-nyilvántartás 0, katalogizálás 2, kölcsönzés 1, könyvtárközi kölcsönzés, ODR 0, közhasznú információs szolgáltatás 0, leltározás 1, megrendelés 0, olvasói nyilvántartás 1, mozgókönyvtári ellátás 0, pénzforgalom 0, szerzeményezés 0, tájékoztatás 1, egyéb 1: statisztika készítése.

Az utolsó szempontsor egy általános jellemzést jelentett (szempont/könyvtárak száma/minősítés).

75. Jellemezze a könyvtárat az alábbi szempontok szerint!	Nagyon jó	Jó	Közepes	Rossz	Nagyon rossz
A könyvtár településen belüli elhelyezkedése	5				
A könyvtár "megtalálását" segítő eligazító táblák	2	2			1
Az épület könyvtári célra való megfelelése	1		2	2	
Az épület külső, esztétikai megjelenése	2	2	1		
A külső (homlokzati) felirat láthatósága	3		1		
A könyvtár belső, esztétikai megjelenése	1	1	2		1
A belső feliratok áttekinthetősége	1	2	2		
A polcok áttekinthetősége	1	2	1		1
A könyvtár természetes megvilágítása	1	2	2		
A könyvtár mesterséges megvilágítása	2	1	2		
Az olvasóhelyek mennyisége	1	1		1	2
Az olvasóhelyek korszerűsége			2	1	2
A mellékhelyiségek tisztasága	Nincs: 2	1	2		
A nyitva tartási idő megfelelése*	2	1	1		

* 1 könyvtárnál a nyitvatartási idő megfelelése nem volt értelmezhető, mert nincs meghatározott nyitva tartási idő, de a célzott közönség szinte bármikor hozzáférhet a könyvtárhoz.

Vizsgálati eredmény: a minőségi vizsgálat

A minőségi vizsgálati kérdőíven a következő adatcsoportok szerepelnek:

(I. Külső és belső körülmények, II. Az állomány elhelyezése, állapota, megfelelése, információ a használatáról, III. Az állományt feltáró eszközök, IV. Szolgáltatási és tájékoztatási eszközök elhelyezése, állapota, információ a használatáról, V. Internethez és adatbázishoz való hozzáférés, VI. Hátrányos helyzetűek könyvtárhasználatáról)

I. Külső és belső körülmények (Kérdések: 1. A könyvtár külső megjelenését tisztának tartja? 2. A könyvtár nyitva tartási ideje pontosan, jól olvashatóan és naprakészen van feltüntetve? 3. A könyvtár belső terei tiszták és gondozottak? 4. A könyvtáron belül lévő feliratok, eligazító táblák jól láthatók, naprakészek és egységes megjelenésűek? 5. A szolgáltatási terek bútorzata biztonságos és tiszta? 6. A berendezések célszerűek, kényelmesek? 7. Megfelelőnek találja a személyzet viselkedését és megjelenését (beleértve a kütűző viselését is?)

Kérdés	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Budapest	Piarista Kecskemét
1.1 (1 p.)	1	1	1	1	1
1.2 (3 p.)	3	3	3	3	0
1.3 (3 p.)	3	3	3	3	3
1.4 (3 p.)	3	3	3	2	3
1.5 (4 p.)	4	4	4	4	0
1.6 (2 p.)	2	2	1	2	1
1.7 (1 p.)	1	1	1	1	1
Összesen (max: 17)	17	17	16	16	9
Összesen %	100%	100%	94%	94%	53%

II. Az állomány elhelyezése, állapota, megfelelősége, információ a használatáról (Kérdések: 1. Célszerű és könnyen megközelíthető az állományrészek elhelyezése a használatnak megfelelően? 2. Rendezettnak tartja a szabadpolcokon elhelyezett állományt? 3. Megfelelőnek tartja a dokumentumok állapotát? 4. A dokumentumok jelölése jól látható és egységes? 5. Elegendő természetes fény vagy mesterséges megvilágítás esik a polcokra? 6. Milyen módon gyűjtik össze a használati igényeket?)

Kérdés	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Budapest	Piarista Kecskemét
2.1 (8 p.)	8	8	4	6	6
2.2 (3 p.)	3	3	3	3	3
2.3 (4 p.)	4	4	4	4	0
2.4 (3 p.)	3	3	3	3	0
2.5 (2 p.)	2	2	1	2	2
2.6 (3 p.)	3	3	3	3	0
Összesen (max: 23)	23	23	18	21	11
Összesen %	100%	100%	78%	91%	48%

III. Az állományt feltáró eszközök (Kérdések: 1. A legutóbbi beszerzéskor beérkezett dokumentumok az adott katalógusban (hagyományos vagy gépi) megtalálhatók? 2. Az adott katalógusok (hagyományos vagy gépi) jól megközelíthetők, kényelmesen használhatók és karbantartottak? 3. Van-e részletes, informatív tájékoztató az adott katalógusok (gépi vagy hagyományos) használatáról? 4. Az adott katalógusok (gépi vagy hagyományos) feliratozása és/vagy a katalóguscédulák egységesek és jól olvashatók?)

Kérdés	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Budapest	Piarista Kecskemét
3.1 (2 p.)	2	2	0	2	0
3.2 (2 p.)	2	2	2	2	0
3.3 (1 p.)	0	1	1	1	0
3.4 (3 p.)	3	3	3	3	0
Összesen (max: 8)	7	8	6	8	0
Összesen %	88%	100%	75%	100%	0%

IV. Szolgáltatási és tájékoztatói eszközök elhelyezése, állapota, információ a használatról (Kérdések: 1. A számítógépek jól megközelíthetők és kényelmesen használhatók, és célbútorokon vannak elhelyezve? 2. A számítógépek tiszták, gondozottak? 3. Megfelelőnek tartja a használóknak biztosított számítógépek mennyiségét? 4. A számítógépek használatáról készült tájékoztató? 5. A másológép(ek) jól megközelíthetők? 6. A másológép(ek) tiszták, karbantartottak? 7. Amennyiben a használók önállóan használják a másológépeket, használatukról készült tájékoztató?)

Kérdés	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Budapest	Piarista Kecskemét
4.1 (3 p.)	3	3	3	3	0
4.2 (3 p.)	3	3	3	3	0
4.3 (4 p.)	4	4	4	4	0
4.4 (1 p.)	1	1	1	1	0
4.5 (2 p.)	2	2	2	2	0
4.6 (2 p.)	2	1	2	2	0
4.7 (1 p.)	1	1	1	1	0
Összesen (max: 16)	16	15	16	16	0
Összesen %	100%	94%	100%	100%	0%

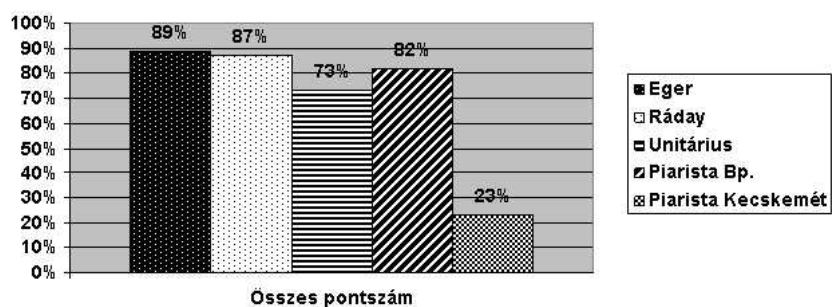
V. Internethez és adatbázishoz való hozzáférés (Kérdések: 1. Az Internethez és adatbázis lekérdezéséhez biztosított számítógépek elhelyezése megfelelő? 2. Készült tájékoztató a használat szabályairól? 3. A tájékoztató naprakész, jól olvasható, tiszta? 4. A könyvtárosok ismerik az Interneten elérhető legfontosabb adatbázisok használatát? 5. Szerepel a használati szabályzatban, hogy a használóknak segítséget nyújtanak az Internet és az adatbázisok használatához? 6. Igény esetén vállalják az Internet és az adatbázisok használatának tanfolyami oktatását? 7. A könyvtár honlapja? 8. A honlap egyszerűen használható, jól áttekinthető és elegendő aktuális információt tartalmaz?)

Kérdés	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Budapest	Piarista Kecskemét
5.1 (4 p.)	4	4	4	4	0
5.2 (1 p.)	1	0	1	1	0
5.3 (1 p.)	1	0	1	1	0
5.4 (4 p.)	4	4	4	4	0
5.5 (3 p.)	0	0	0	0	0
5.6 (3 p.)	0	0	0	0	0
5.7 (4 p.)	4	4	4	3	0
5.8 (3 p.)	3	3	3	3	0
Összesen (max: 23)	17	15	17	16	0
Összesen %	74%	94%	74%	70%	0%

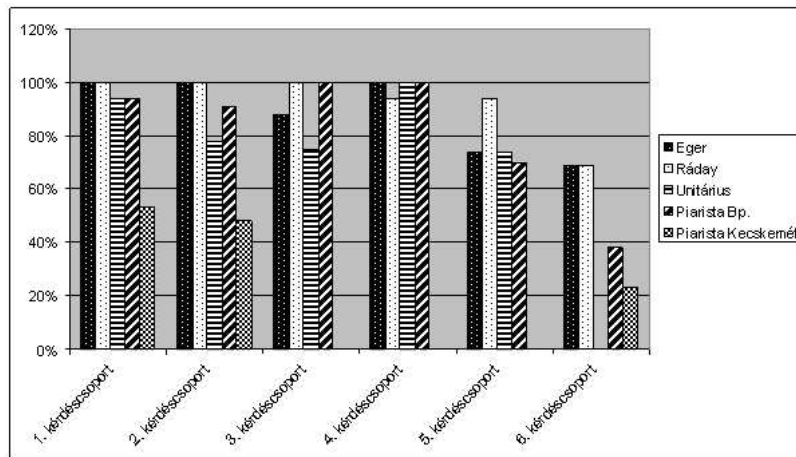
VI. Hátrányos helyzetűek könyvtárhasználatáról (Kérdések: 1. Akadálymentes az épületbe bejutás? 2. A berendezéseket, kiszolgáló helyiségeket a hátrányos helyzetűek is tudják használni? 3. A könyvvállványokat, katalógusokat, számítógépeket a hátrányos helyzetűek is meg tudják közelíteni és használni? 4. A hátrányos helyzetűek könyvtári ellátásához rendelkezésre áll dokumentum és/vagy eszközállomány, illetve szolgáltatás?)

Kérdés	Eger	Ráday	Unitárius	Piarista Budapest	Piarista Kecskemét
6.1 (3 p.)	3	3	0	0	3
6.2 (3 p.)	3	3	0	3	0
6.3 (3 p.)	3	3	0	2	0
6.4 (4 p.)	0	0	0	0	0
Összesen (max: 13)	9	9	0	5	3
Összesen %	69%	69%	0%	38%	23%

A minőségi kérdőívben született összes pontok, egyben a teljesítmény %-ban kifejezve

Kérdéscsoportonkénti bontásban:

Tapasztalatok, benyomások, a két vizsgálati év után

Bármilyen könyvtártípusról beszélünk, a könyvtárak, mint intézménynek vannak olyan általános jellemzői, amelyek típustól függetlenül minden könyvtárra érvényesek. A szakfelüyeleti vizsgálat során ezeket a jellemzőket mégis sajátos szempontból vizsgáljuk, a közfeladatiság, a közművelődés, a közgyűteményi jelleg szempontjából. A közfeladat, közművelődés, közgyűteményi jelleg különböző könyvtár csoportoknál mégis különböző módon valósul meg. Az egyházi könyvtáraknál a fentebb elmondott módon.

Pannonhalma, 2007. december

Ásványi Ilona